



**Центр  
досліджень  
визвольного  
руху**

# **Український визвольний рух**

**Збірник 3**

**До 75-ліття  
Організації Українських Націоналістів**

Львів – 2004

Центр досліджень визвольного руху  
Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича  
НАН України

Редакційна колегія: *Володимир Мороз* (відп. ред.), канд. іст. наук  
*Володимир В'ятрович*, *Тарас Гривул*, *Роман Грицьків*, д-р іст. наук,  
проф. *Ярослав Дашкевич*, д-р іст. наук, акад. *Ярослав Ісаєвич*, проф.  
*Володимир Косик*, д-р іст. наук, проф. *Микола Литвин*, *Володимир*  
*Муравський*, *Микола Посівнич*, *Михайло Романюк*, д-р іст. наук,  
проф. *Володимир Сергійчук*, д-р іст. наук, проф. *Юрій Сливка*,  
проф. *Володимир Стойко*.

Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного  
руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН Укра-  
їни. – Львів, 2004. – Збірник 3: До 75-ліття Організації Україн-  
ських Націоналістів. – 304 с.

Цей збірник продовжує серію наукових публікацій документів, дослід-  
жень, спогадів та інших матеріалів, які розкривають різноманітні аспек-  
ти діяльності Організації Українських Націоналістів і Української  
Повстанської Армії.

ISBN 966-7996-32-8

## Зміст

### Загальні проблеми історії українського визвольного руху

*Анатолій Русначенко*

Організація Українських Націоналістів в українській історії XX сто-  
ліття ..... 5

*Василь Деревінський*

Питання національних меншин в етнонаціональній концепції ОУН ..... 11

*Володимир В'ятрович*

Основні принципи зовнішньої політики ОУН ..... 16

*Леся Онишко*

Роль жінки в українському національно-визвольному русі середини  
XX століття ..... 30

### Джерела до історії Організації Українських Націоналістів

*Володимир Муравський*

Протоколи засідань військової та ідеологічної комісії Конгресу Укра-  
їнських Націоналістів 1929 р. .... 39

### Історія УВО і ОУН у 1920 – 1939 рр.

*Володимир Косик*

Євген Коновалець: короткий нарис життєвого шляху ..... 61

*Микола Посівнич*

Становлення Степана Бандери як Крайового Провідника ОУН ..... 71

*Марія Мандрик*

Український націоналістичний рух 1920 – 30-х рр. на Північній Буковині  
у світлі румунських архівних документів ..... 86

*Ігор Мамонтов*

Правові підстави діяльності Організації Українських Націоналістів у  
Польщі у 20-х – 30-х роках XX століття ..... 98

*Олександр Дарованець*

Репресивна акція польської влади щодо Організації Українських Націо-  
налістів на Волині в листопаді 1938 р. – вересні 1939 р. .... 102

**Початковий етап Другої світової війни***Андрій Ружкас*Збройні загоны Організації Українських Націоналістів на Бережанщині  
(вересень 1939 р.) ..... 145*Тарас Гривул*

До питання конфлікту в ОУН 1940 – 1941 рр. .... 160

*Орест Дзюбан*

Преса Станіславівщини другої половини 1941 року ..... 172

**Період збройної боротьби ОУН і УПА***Ігор Марчук*

Структура ОУН на Волині у період Другої світової війни ..... 196

*Володимир Мороз*

Технічні засоби пропаганди в діяльності ОУН ..... 206

*Петро Содоль*

Старшинські кадри УПА ..... 235

*Іван Патриляк*“Щоденний хліб” курсантів УПА: Житлове, матеріально-технічне,  
продовольче та медичне забезпечення старшинських і підстар-  
шинських шкіл УПА (1943 – 1944 рр.) ..... 246*Геннадій Іванущенко*

Деякі факти діяльності ОУН і УПА на Сумщині ..... 261

**Фалеристика***Віталій Манзуренко*

Ювілейна відзнака “50 років Норильського повстання” ..... 274

**Огляд нових видань** ..... 280**Наукове життя** ..... 293**Відомості про авторів** ..... 302**ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ**

АНАТОЛІЙ РУСНАЧЕНКО

**ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ  
В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІЇ ХХ СТОЛІТТЯ**

Націоналізм був визначальним чинником насамперед внутрішнього походження, що впливав на хід вітчизняної історії у столітті, що минуло. Іншими чинниками були імперії, у складі яких перебували українці більшість того часу. ОУН стала виразником українського націоналізму, який відкрито заявив про себе у протистоянні з імперіями. У кінцевому підсумку це протистояння виявилось досить успішним для українського народу.

Про націоналізм як про суспільно-політичну течію, як про ідеологію, привабливу і придатну для України, заявив ще на початку ХХ століття Микола Міхновський. Так чи інакше висловлені ним ідеї позначилися на перебігові революційних подій 1917–1921 рр. Разом з тим великий вплив на діячів і учасників тієї революції мали соціалістичні гасла, а ще більше – розпад Російської імперії, Перша світова війна і спроби більшовиків відновити імперію. Події української революції того часу виявили проблеми, які стали причинами поразки тогочасних визвольних змагань. Це, насамперед, боротьба проти кількох ворогів одночасно. Так, українці мусли протистояти Польщі, більшовицькій Росії та урядам в Україні, яким більшовики надавали підтримку, а також Румунії, Угорщині, білогвардійцям. Ситуація ускладнювалася і відсутністю єдності в середовищі самих українських сил. Крім того, світові держави були не готові збагнути необхідність української держави на сході Європи в геополітичних та ідеологічних вимірах.

Поразка революції, однак, не могла затінити ідею незалежної української держави. Її сліди простежуються і в пориваннях “національного комунізму” в підрадянській Україні, і в діяльності націонал-демократичних партій міжвоєнної Польщі. Та спроби побудувати суверенну Українську Радянську Республіку чи домогтися автономії в межах польської держави не мали і не могли мати успіху. Діячі революції 1917–1920 рр. зазнали поразки і втратили довіру, “націонал-комуністи” не могли протистояти великодержавницькому шовінізму Росії, автономісти не могли здолати націоналізм поляків, колишньої імперської нації. Українці були приречені на невдачу ще й тому, що діяли легально, проти них же застосовували військово-поліцейські терористичні методи.